

Nacka tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

ANSÖKAN OM TILLSTÅND ENLIGT MILJÖBALKEN

- Sökande:** Sand & Grus AB Jehander, 556016-1183
Box 47124
100 74 Stockholm
- Ombud:** Advokaten Philip Herrström och biträdande juristen Alexander
Hardenberger
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 4291, 203 14 Malmö
Tfn: 040-698 58 00
E-post: philip.herrstrom@msa.se och alexander.hardenberger@msa.se
- Saken:** Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad
täktverksamhet enligt 9 kap. miljöbalken och vattenverksamhet enligt
11 kap. miljöbalken vid bolagets berg- och moräntäkt inom fastigheten
Dorkaby 1:7 i Tierps kommun.
-

Yrkanden

1. Sand & Grus AB Jehander ("Jehander") yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar Jehander tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till
 - (a) att inom fastigheten Dorkaby 1:7 i Tierps kommun bedriva fortsatt och utökad verksamhet vid bolagets täkt av berg och morän, innefattande ett årligt uttag för leverans av maximalt 250 000 ton massor, med möjlighet att under maximalt sju år av tillståndstiden öka det årliga uttaget för leverans till 400 000 ton. Av det maximala uttaget för leverans får upp till 30 000 ton per år utgöras av morän.
 - (b) att inom fastigheten Dorkaby 1:7 i Tierps kommun bedriva verksamhet som innefattar
 - (i) införsel, mellanlagring, användning och återvinning av rena jord- och schaktmassor upp till en årlig mängd om 50 000 ton, varav upp till en årlig mängd om 30 000 ton rena jord- och schaktmassor får användas för anläggningsändamål och successiv efterbehandling;
 - (ii) införsel, mellanlagring och användning av lera, fibermull, torv, sand och gödningsmedel för jordtillverkning upp till en årlig mängd om 12 000 ton tillverkad jord per år; samt
 - (iii) införsel, mellanlagring och återvinning av upp till 10 000 m³ skogsbruksavfall (ris och stubb) per år.
 - (c) anläggning för sortering och krossning av berg och morän samt förädling och återvinning av övriga jord- och schaktmassor inom fastigheten Dorkaby 1:7 i Tierps kommun.

allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i denna ansökan jämte bilagor.
2. Jehander yrkar vidare att mark- och miljödomstolen meddelar Jehander tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till att inom fastigheten Dorkaby 1:7 i Tierps kommun bortleda allt inläckande dag- och grundvatten samt utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för bortledande av inläckande dag- och grundvatten i berg- och

moräntäkten, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i denna ansökan jämte bilagor.

3. Jehander yrkar vidare att mark- och miljödomstolen, allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i denna ansökan jämte bilagor,
- (a) meddelar en tillståndstid om 30 år;
 - (b) bestämmer igångsättningstiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken till tre år från lagakraftvunnet tillstånd;
 - (c) bestämmer tiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken, då arbetena hänförliga till vattenverksamheten ska vara utförda, till tio år från lagakraftvunnet tillstånd;
 - (d) bestämmer den tid enligt 24 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken inom vilken anspråk på ersättning i anledning av oförutsedda skador av vattenverksamhet ska framställas till fem år räknat från utgången av den av domstolen bestämda arbetstiden;
 - (e) fastställer de villkor som föreslås i avsnitt J nedan;
 - (f) meddelar verkställighetsförordnande, dvs. förklarar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft; samt
 - (g) godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen ("MKB"), Bilaga B.
4. Jehander hemställer slutligen att tillståndet till verksamheten meddelat av Länsstyrelsen i Uppsala den 20 oktober 2003, dnr 541-4844-03, ska upphöra att gälla vid den tidpunkt som Jehander skriftligen underrättar tillsynsmyndigheten att bolaget avser ta det nya tillståndet i anspråk.

A. Inledning

A.1 Sökanden

Jehander ingår i HeidelbergCement-koncernen som är en världsledande producent av bergmaterial till byggindustrin. Med över 140 år i branschen åtnjuter Jehander en stor erfarenhet och kunskap på området. Bolaget har verksamhet i regionerna kring Stockholm, Uppsala och Gävle och driver för närvarande cirka 15 täkter.

A.2 Nuvarande tillstånd

Den nuvarande verksamheten bedrivs enligt tillstånd meddelat av Miljöenheten vid Länsstyrelsen i Uppsala den 20 oktober 2003, dnr 541-4844-03. Tillståndet lämnades till Stora Kopparbergs Bergslags AB men övertogs av Jehander år 2005 i samband med att Jehander övertog verksamheten. Tillståndet ger rätt till ett totalt uttag av högst 5 300 000 ton berg och löper till den 31 december 2018.

A.3 Ansökans omfattning och prövningens avgränsning

Ansökan omfattar tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till att bedriva fortsatt och utökad verksamhet vid bolagets täkt i Strömsberg innefattande ett årligt uttag för leverans av maximalt 250 000 ton berg och morän, med möjlighet att under maximalt sju år av tillståndstiden öka det årliga uttaget för leverans till 400 000 ton, samt därutöver införsel, mellanlagring och bearbetning av mottaget entreprenadberg och inerta schaktmassor samt jordtillverkning, och införsel, mellanlagring och återvinning av skogsbruksavfall (ris och stubb). Tillstånd till verksamheten söks för maximalt 30 år.

Då täktverksamhet till viss del sker under grundvattennivån söker Jehander även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken för bortledande av grundvatten.

Det kan enligt Jehander ifrågasättas om exempelvis anläggandet av nya mindre pumpgröpar som ansluts till en huvudpumpgröpar med anledning av utökat brytområde är arbete hänförligt till vattenverksamhet så som avses i 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken. Vid denna osäkerhet väljer Jehander dock att inkludera ett yrkande om bestämmande av tid för arbeten för vattenverksamhet enligt nämnda bestämmelse.

I det område som tas i anspråk för den sökta verksamheten återfinns växterna revlumner och blåsippa, vilka båda är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845). Båda arterna är vanliga i Sverige och deras bevarandestatus påverkas inte vare sig ur ett lokalt, regionalt eller nationellt perspektiv, varför förbuden i artskyddsförordningen inte aktualiseras. Ansökan omfattar således inte en ansökan om artskyddsdispens.

Inom det planerade verksamhetsområdet finns ett fornlämningsområde. En ansökan om tillstånd att ta bort dessa har lämnats in till Länsstyrelsen i Uppsala län. Ärendet handläggs separat och omfattas inte av denna ansökan.

Jehander har under samrådet inför denna ansökan även samrått enligt 13 § lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen). Den ansökta verksamheten omfattas av Sevesolagen enligt den lägre kravnivån eftersom det kan inträffa att det förekommer minst tio ton sprängmedel vid enstaka sprängningstillfällen. Anmälan enligt Sevesolagen har tidigare skett i föreskriven ordning, se avsnitt 3.2 i MKB. Till denna ansökan bifogas ett uppdaterat handlingsprogram enligt Sevesolagen, se Bilaga D.

A.4 Ansökans disposition

Ansökan består av denna ansökningshandling med bilagor. För närmare redovisning av tekniska frågor hänvisas till den tekniska beskrivningen ("TB"), Bilaga A, jämte underbilagor. Omgivningsförhållanden och miljökonsekvenser beskrivs närmare i MKB, Bilaga B, jämte underbilagor.

A.5 Samråd

Samråd enligt 6 kap. 4 och 4a §§ miljöbalken avseende den planerade verksamheten har genomförts. En samrådsredogörelse innefattande de inkomna yttrandena i sin helhet återfinns i Bilaga B.2.

För närmare redovisning av samrådsfrågor, se avsnitt 2.2 i MKB samt Bilaga B.2.

B. Allmän orientering

B.1 Berörda fastigheter

Den ansökta verksamheten kommer att bedrivas inom fastigheten Dorkaby 1:7 i Tierps kommun. Fastigheten ägs av Bergviks Skog Väst AB, med vilka Jehander har ett nyttjanderättsavtal för att få använda marken till den sökta verksamheten.

B.2 Rådande planförhållanden

Den ansökta verksamheten strider inte mot några planbestämmelser. Det finns inga fastslagna detaljplaner i området. I Tierps kommuns översiktsplan är området vid tåkten inte föremål för någon framtida förändrad markanvändning.¹ Översiktsplanen tar dock specifikt upp tåkter i kommunen och anger bland annat att tåktverksamhet ska lokaliseras till ett fåtal större tåkter för att minimera störningar för miljön samt att nya gruståkter inte ska tillåtas. Planförhållandena beskrivs närmare i avsnitt 4.1 i MKB.

B.3 Referenssystem i höjd och plan

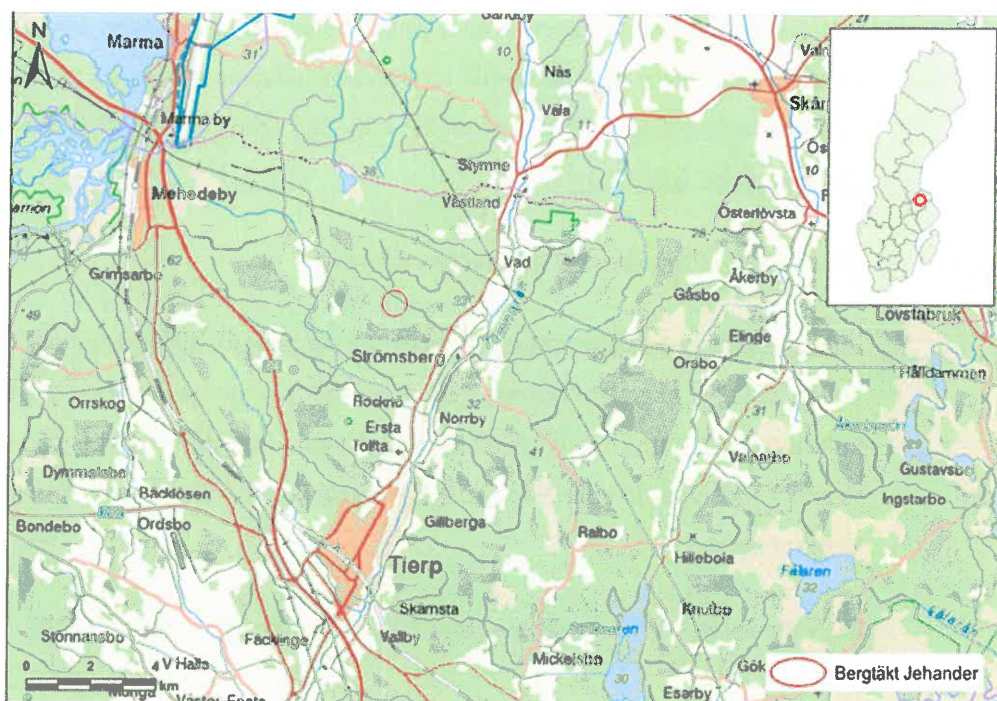
Angivna lägeskoordinater hänför sig till koordinatsystemet RT 90 2.5 gon V 0:-15 medan samtliga höjdangivelser avser RH 70.

C. Områdesbeskrivning

C.1 Lokalisering

Tåkten är belägen knappt två kilometer väster om Strömsberg i Tierps kommun, Uppsala län, som i sin tur ligger cirka åtta kilometer norr om Tierp. Strömsberg är närmaste mindre samhälle och har cirka 100 boende medan enstaka boende finns cirka 1,5 kilometer från den yttre delen av verksamhetsområdet. Det finns också ett antal boende intill Fagerdalsvägen, vilken är en möjlig transportväg nordväst från tåkten.

¹ Översiktsplan 2010-2030 för Tierps kommun.

Figur 1. Karta över täktens lokalisering (se röd ring)

C.2 Omgivningen

Täkten är belägen i Nordupplands skogslandskap, som utgörs av ett flackt skogslandskap rikt på sjöar och myrmarker. Stora delar av området är obebyggt med storskalig produktionsskog med låga naturvärden. I området kring täkten finns också inslag av värdefulla kalkbarrskogar. För en närmare beskrivning av naturmiljön i området, se avsnitt 4.6 i MKB.

Jordlagren i området utgörs huvudsakligen av morän, men mindre områden av lera förekommer längs med vattendrag. Jordlagren i området bedöms inte vara sättningskänsliga. Berg i dagen förekommer växlande. I täktens närområde antas jordlagrens mäktighet vara begränsad, men utgör troligen infiltrationsområde för nederbörd. För en närmare beskrivning av geologi och markförhållanden i området, se avsnitt 4.2 i MKB.

I området närmast verksamhetsområdet finns ett antal mindre vattendrag som inte utgör några vattenförekomster. Närmaste vattenförekomst är Tämnrån som är belägen cirka 2,5 km sydost om täktverksamheten. Längs med Tämnrån sträcker sig Västlandsåsen som är en sand- och grusförekomst med ett större sammanhängande grundvattenmagasin. Delar av grundvattenmagasinet är utpekade

som grundvattenförekomster med en eller flera dricksvattentäkter. I områden med mäktigare jordlager finns sannolikt ett öppet grundvattenmagasin i moränen. För en närmare beskrivning av hydrogeologin i området, se avsnitt 4.3 i MKB samt PM Hydrogeologi, Bilaga B.4.

C.3 Riksintressen och övriga skyddade områden

Inga riksintresseområden finns i närheten av det planerade verksamhetsområdet. Inte heller finns det några skyddade områden så som nationalpark, naturreservat, kulturresevat, naturminne, biotopskyddsområde, djur- och växtskyddsområde, strandskyddsområde eller Natura 2000-område som berörs av den planerade verksamheten.

Ett vattenskyddsområde finns cirka 2,5 km öster om täktverksamheten.

Inom det befintliga verksamhetsområdet finns ett fornlämningsområde. En ansökan om tillstånd att ta bort dessa lämnades i december 2016 in till länsstyrelsen.

Handläggning av ärendet pågår och beslut väntas under början av 2018.

D. Verksamhetsbeskrivning

För en mer utförlig redogörelse hänvisas till TB. Sammanfattningsvis kan följande nämnas.

D.1 Verksamhetsområdet

Verksamhetsområde och brytområde för den planerade verksamheten redovisas i figur 5 i TB. Det planerade verksamhetsområdet kommer att omfatta cirka 59 hektar och det planerade brytområdet kommer att omfatta cirka 31 hektar. I förhållande till nuvarande tillstånd kommer täkten huvudsakligen att utökas i sydlig riktning, medan en mindre utökning av verksamhetsområdet (ej brytområdet) i norr också är planerad. Verksamhetsområdet omfattar befintliga och planerade vägar, upplagsplaner, hanteringsytor med mera.

För en närmare beskrivning av verksamhetsområdet, se avsnitt 1.1 i TB.

D.2 Tåktverksamheten

I nuläget bryts ungefär 100 000 ton berg per år i tåkten. Den planerade produktionen bedöms normalt inte överstiga 250 000 ton per år, men på grund av att efterfrågan kan förväntas vara större under vissa år kan produktionen under maximalt sju år av tillståndstiden komma att uppgå till 400 000 ton per år. Av den årliga produktionen i tåkten kommer morän att utgöra upp till 30 000 ton per år. Det bedöms ta flera år innan årsproduktionen når upp till 250 000 ton, och den genomsnittliga årsproduktionen kommer att vara lägre än 250 000 ton respektive 400 000 ton eftersom det är taknivåer och efterfrågan varierar.

Enligt nu gällande tillstånd kan brytning ske till som lägst + 28 meter över havet. Den sökta verksamheten innefattar brytning ner till tre meter lägre än vad nuvarande tillstånd medger, det vill säga till som lägst +25 meter över havet.

I första fasen kommer brytning att ske i sydöstlig riktning. Därefter kommer brytningen ske i västlig riktning. Ingen ytterligare brytning kommer att ske åt nordost, utan där kommer efterbehandling att ske successivt genom att mottagna massor som inte försäljs placeras mot brytfronten. Avsteg från planerad brytriiktning kan komma att ske beroende på om exempelvis bergkvaliteten i vissa områden inte är tillfredställande eller om geotekniska förhållanden framtvingar ändrad brytriiktning för att exempelvis minska risken för ras. Viss brytning kan även förekomma utanför brytområdet både under och efter driftskedet, men då endast i efterbehandlingssyfte och för att förbättra säkerheten genom att schakta bort lösa massor.

För bergbrytningen är de ingående momenten avbaning, borrar, sprängning, skjutknackning (vid behov), lastning och intern transport, krossning (i ett eller flera steg), sortering och upplagshantering.

Sprängning kommer främst att utföras av Jehander, men kan även komma att ske genom entreprenad. Antal sprängningstillfällen beräknas uppgå till mellan ett till tre tillfällen under ett normalår. Under enstaka år med maximal produktion kan det komma ske upp till sex stycken sprängningstillfällen. Vid sprängningarna används pumpbart emulsionssprängämne. Sprängämnet anländer normalt samma dag som sprängning sker varför det i övrigt inte förvaras något sprängämne på verksamhetsområdet. Spräng- och tändmedel hanteras enligt gällande föreskrifter

från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).

Sprängmedelskomponenterna pumpas från transportfordonet direkt ner i borrhålet och blandas där till ett sprängämne. Mängden utsprängt material ligger vanligen mellan 30 000-100 000 ton per sprängsalva.

Krossning och sortering kommer att ske med delvis fast och delvis mobil utrustning. När berget har loss hållits, läggs materialet med hjälp av en grävmaskin i en larvburen förkross. Denna är placerad i täktbotten. Efterhand som de olika krossmaterialen sedan siktas erhålls olika ballastfraktioner som med lastmaskin läggs i upplag.

Upplag kommer att finnas både inom och utanför brytområdet, men alltid inom verksamhetsområdet. När tillräckligt utrymme finns på täktbotten kommer en del av upplagen att flyttas ner till täktbotten. Produktionsanläggningen kommer som idag att ligga i den östra delen av täkten, till viss del inom men i huvudsak utanför brytområdet. Eventuellt kommer även delar av produktionsanläggningen att förläggas till täktbotten.

Normal arbetstid för täktverksamheten kommer vara helgfria vardagar kl. 06:30-16:00, men den kan utsträckas till kl. 06.00-18.00. Om normal arbetstid inte räcker till kan krossning komma att ske helgfria vardagar kl. 18.00-22.00. Vid större projekt som kräver leverans utanför normal arbetstid eller vid akut behov till exempel på grund av halkbekämpning, olyckor eller liknande kan utlastning och leverans tillfälligt ske även under kvälls- eller nattetid och helger. Verksamhet så som exempelvis underhållsarbeten kan förekomma dygnet runt veckans alla dagar.

Maskinparken drivs idag med dieselolja av miljöklass 1. Diesel förvaras i en till tre cisterner, varav en stationär vilken rymmer en volym om fem m³ och är placerad i anslutning till personalbyggnaden. Övriga cisterner är mobila och ADR-godkända samt rymmer mellan 1,5 till 3 m³ vardera. De mobila cisternerna följer med maskinerna. Övriga kemikalier som nyttjas i verksamheten, till exempel för service av maskinparken, förvaras i invallade utrymmen i containrar.

För en närmare beskrivning av täktverksamheten, se avsnitt 2 i TB, och vad gäller kemikaliehantering se avsnitt 6.6 i MKB.

D.3 Mottagning av externa massor

Den sökta verksamheten kommer att innefatta återvinning av externa massor genom mottagning och återanvändning av upp till 50 000 ton rena och inerta rivningsmassor, så som tegel, betong och icke-tjärlig asfalt, samt övriga rena jord- och schaktmassor, sten samt entreprenadberg. Samtliga massor som tas in ska underskrida de platsspecifika riktvärden som Jehander kommer att ta fram i samråd med tillsynsmyndigheten och inkludera i verksamhetens kontrollprogram.

Mottagna massor kommer att krossas vid behov och sorteras utifrån sammansättning och önskad slutprodukt för att därefter försäljas. Jord- och schaktmassor kommer att återvinnas i jordtillverkningen för vidareförsäljning så långt det är möjligt. De återvunna rivningsmassorna kan säljas som exempelvis fyllnadsmassor eller bärlager. Rena massor som inte går att sälja kommer att användas för anläggningsändamål, exempelvis anläggning av vallar, samt vid den successiva efterbehandlingen av täkterna. Det kommer således att finnas ett behov för samtliga massor som tas in. Utöver detta planeras införsel, mellanlagring och återvinning av upp till 10 000 m³ skogsbruksavfall (ris och stubb) per år. Skogsbruksavfallet flisas upp kampanjvis och säljs vidare, exempelvis till värmeverk. Inga massor kommer att tas emot utan att Jehander bedömer att det finns ett behov för dessa.

Eftersom behovet av införsel av massor för efterbehandlingssyfte till stor del beror på faktorer som ännu inte är kända, exempelvis hur mycket avbaningsmassor som uppkommer i verksamheten, är det i nuläget inte möjligt att ange någon total volym sett över hela tillståndstiden. Den totala mängden mottagna massor för efterbehandlingsändamål kommer dock inte att överskrida de mängder som motiveras av förslaget till efterbehandlingsplan, och uppgår maximalt till 30 000 ton per år.

För en närmare beskrivning av mottagandet och hanteringen av externa massor, se avsnitt 2.4 i TB.

D.4 Vattenverksamheten

Eftersom täktverksamheten sker under ursprunglig grundvattennivå kommer inläckande grundvatten samt tillrinnande ytvatten att bortledas från täktbotten. Grundvattennivån kommer att sänkas successivt i täktens närhet allt eftersom

täktverksamheten pågår. Inläckande grundvatten och tillrinnande ytvatten som leds bort benämns gemensamt länshållningsvatten.

Som utgångspunkt kommer grundvattenavsänkning att ske ner till täktbottens nivå om +25 meter över havet. De pumpgropar som anläggs på täktbotten kommer dock att innebära att grundvattennivån kommer att sänkas under nivån för täktbotten. Grundvattennivån inom täkten kan således komma att avsänkas till maximalt +23,50 meter.

För pågående verksamhet finns en pumpanläggning med oljeavskiljande funktion i täktens lågpunkt där inläckande vatten samlas. Från lågpunkten pumpas vatten upp till en sedimentationsdamm som även den har en oljeavskiljande funktion, där länshållningsvattnet sedimenterar och luftas. Avledning sker sedan till recipient. I nuläget är recipienten ett icke namngivet vattendrag öster om täkten som rinner vidare åt nordost till ett vattendrag, som inte är en vattenförekomst, och sedan vidare åt sydost till vattenförekomsten Tämnrån.

Vid den planerade verksamheten kommer länshållningen av vatten i stort att fortsätta som idag, men vid behov kommer fler pumpgropar att anläggas på botten av täkten. Bortledningen av länshållningsvattnet planeras att ske till samma recipient som i nuläget. Eventuellt kan utsläpp komma att ske till det sydligaste vattendraget öster om täkten. Flödesvägen är dock densamma då båda dessa vattendrag går ihop cirka 250 meter nedströms från utsläppspunkten.

Kontroll av vattenkvaliteten kommer att utföras i sedimentationsdamm. Vid eventuella förhöjda kvävehalter tas beslut om åtgärder, till exempel ytterligare luftning kombinerat med överstrilning.

Vid avslutad täktverksamhet kommer täkten att efterbehandlas. I och med detta avslutas bortpumpning och avledning av grund- och ytvatten.

För en närmare beskrivning av vattenverksamheten, se avsnitt 2.3 i TB.

D.5 Transporter

Transporter till och från täkten kommer att ske med lastbil. Vid normalår, då produktionen beräknas till mellan 100 000 och 250 000 ton per år, beräknas det totala antalet fordonsrörelser uppgå till mellan 36 och 90 stycken per dag. Vid

enstaka år, då den maximala produktionen uppgår till mellan 250 000 och 400 000 ton per år, genereras mellan 90 och 145 stycken fordonsrörelser per dag. Utöver detta genererar återvinnings- och mottagningsverksamheten upp till cirka 20 fordonsrörelser per dag i genomsnitt. Om returlassen samordnas blir antalet färre. Antalet fordon per dygn kommer att styras av efterfrågan och vilken mängd material som transporteras per fordon. Större lastbilar innebär färre antal transporter.

Beräkningar av trafikflöden visar att andelen tung trafik på väg 740 bedöms öka från cirka 9,5 % till 11 % vid normalproduktion och till 12,5 % vid maximalproduktion. På E4:an bedöms den tunga trafiken öka från 12 % till 13 % vid maximal produktion. Någon märkbar skillnad på E4:an bedöms inte uppstå vid normalproduktion.

Lastbilstransporterna till och från tåkten kommer att gå på Fagerdalsvägen. En grov uppskattning från Jehander är att ett begränsat antal transporter kommer gå i nordvästlig riktning, och att cirka 80-95 procent av transporterna kommer att gå mot sydöst. Därefter bedöms att cirka 80 procent av transporterna går i sydvästlig riktning, på väg 740 mot Tierp, innan de når E4:an.

För en närmare beskrivning av transporter, se avsnitt 2.11 i TB.

D.6 Övriga delar av verksamheten

Jehander planerar att årligen tillverka upp till cirka 12 000 ton jord. Detta sker genom att blanda olika delar återvunna jordmassor, lera, morän, fibermull, torv, sand, stenmjöl och eventuell gödning. Den exakta blandningen beror på jordprodukt.

Jehander tillverkar även halkbekämpningsmaterial i form av krossat berg av varierande fraktioner. En del av halkbekämpningsmaterialet blandas med cirka 2 % vintersalt för att åstadkomma en effektivare halkbekämpning. Mängden saltblandat material kan uppgå till cirka 3 000 ton per år.

E. Alternativ

E.1 Nollalternativet

Nollalternativet innebär att den befintliga täktverksamheten i Strömsberg avslutas i samband med att det nuvarande tillståndet enligt miljöbalken löper ut den

31 december 2018. Verksamhetsområdet efterbehandlas och som en del därav övergår täktområdet troligtvis till att bli en täktsjö. Nollalternativet innebär därmed att det stora och ökande behovet av ballastmaterial som finns i närområdet inte kan tillgodoses genom brytning i Strömsberg. Det skulle kunna innebära att nya täkter behöver startas upp i tidigare obrutna områden och därmed ta tidigare orörd mark i anspråk.

För en närmare beskrivning av nollalternativet, se avsnitt 5.1 i MKB. I avsnitt 6 i MKB redovisas även nollalternativ för respektive bedömd aspekt.

E.2 Alternativa lokaliseringar

Jehander har undersökt alternativa lokaliseringar inom upptagningsområdet. Utöver upptagningsområdet har Jehander även beaktat Sveriges Geologiska Undersöknings (SGU) bergkvalitetsklassning. Två möjliga alternativa lokaliseringar identifierades i närheten till Norrby och Gillberga. Efter utvärdering av alternativen med avseende på påverkan på enskilda och allmänna intressen har lokaliseringen vid Strömsberg bedömts som mest lämplig.

Sammantaget bedöms fortsatt verksamhet vid den befintliga täkten vid Strömsberg ha bättre förutsättningar än de utredda alternativa lokaliseringarna.

För en närmare beskrivning av utredda alternativa lokaliseringar, se avsnitt 5.2 i MKB.

E.3 Alternativa utformningar

Utformningen har anpassats för att på ett så resurssmart sätt som möjligt utvinna det material som finns i täkten. En utformning som utbreder sig mindre över ytan men djupare har diskuterats och tagits med som ett alternativ vid samrådet. Den valda utformningen, med större yta och bara något djupare än tidigare nuvarande tillstånd medger, ansågs dock bättre mot bakgrund av att större produktionsvolymen kräver större upplagsområden. Att gå djupare inom befintligt brytområde hade inte varit möjligt då täktbotten hade blivit för liten till ytan för att få tillräcklig plats för all utrustning, fordon och en trafiksäker miljö. Den valda utformningen har därför bedömts mest lämplig.

För en närmare beskrivning av utredda alternativa utformningar, se avsnitt 5.3 i MKB.

F. Behov

SGU har utkommit med en rapport som beskriver ett stort framtida behov av att bygga bostäder och ett stort behov av ballast som följer därav.² Enligt rapporten bedöms ballastbehovet öka till 100-110 miljoner ton per år de närmaste åren, och också på sikt vara stort, särskilt i expansiva regioner.

Det finns ett stort och ökande behov av bergmaterial i täktens närområde, särskilt med tanke på de expansionsplaner som beskrivs i Tierp kommuns översiktsplan. Konsekvensen av att antalet grustäkter minskar kontinuerligt, exempelvis Jehanders tidigare grustäkt i Arvidsbo, gör också att efterfrågan på krossade bergprodukter ökar för att kompensera bortfallet av sand- och grusprodukter. Jehander har för avsikt att fortsätta och utöka verksamheten i Strömsberg för att bidra till att tillgodose dessa behov. Översiktsplanen för Tierps kommun anger att naturgrusuttag ska reduceras inom kommunen i enlighet med regionalt miljömål. Det är därmed särskilt viktigt att bergtäkter där bergarten är av sådan typ som lämpar sig för s.k. maskinsand, som kan ersätta även de finaste fraktionerna av naturgruset i betong, får tillstånd. Bergmaterialet i Strömsberg har just sådana potentiellt gynnsamma egenskaper för produktion av maskinsand till betong.

G. Miljökonsekvenser

De miljökonsekvenser som den ansökta verksamheten ger upphov till redovisas i avsnitt 6 i MKB. Sammanfattningsvis framgår följande.

G.1 Vattenmiljö och grundvatten

Jehander har låtit utföra en hydrogeologisk utredning, se PM Hydrogeologi, Bilaga B.4. Konsekvensbedömningen har gjorts utifrån att grundvattennivån sänks till täktbottennivån, + 25 m. Nivån i pumpgroppen kommer sänkas till maximalt

² Sand, grus och krossberg 2015, Periodiska publikationer 2016:3, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU).

+ 23,5 m, vilket kan ge en lokal lägre avsänkning runt gropen. Avsänkningen till den lägre nivån i pumpgropen bedöms inte innebära att påverkansområdet för eventuell grundvattensänkning blir större än bedömt influensområde, då detta bedömts konservativt. Därmed tillkommer inte några ytterligare konsekvenser än beskrivet nedan.

Eftersom täktbotten ligger under grundvattennivån inom området kommer en lokal grundvattensänkning att ske. Influenstradien i berg har bedömts sträcka sig som längst 350 meter från brytområdets ytterkant. Inom detta påverkansområde finns inga riskobjekt, brunnar, sättningskänslig mark eller andra grundvattenberoende objekt. Ingen påverkan på kringliggande fastigheter riskerar att ske på grund av grundvattensänkningen. Avsänkningen kommer endast att påverka utkanten av två relativt stora avrinningsområden. Någon avsänkning av våtmarker och ytvattendrag kommer inte att ske.

När länshållningsvattnet lämnar sedimentationsdammen passerar det två vattendrag som inte utgör några vattenförekomster. Vattnet mynnar sedan till vattenförekomsten Tämnrån efter en total rinnsträcka om cirka fyra kilometer. Tillskottet av länshållningsvatten till Tämnrån är litet relativt Tämnråns naturliga vattenföring. Då tillskottet av kväve till Tämnrån är lågt bedöms påverkan på vattenförekomsten vara liten. Den grundvattenförekomst som ligger i anslutning till Tämnrån bedöms inte påverkas negativt av den ansökta verksamheten.

Någon negativ påverkan på det vattenskyddsområde som inkluderar grund- respektive ytvattenförekomsten Tämnrån kommer inte heller, på grund av vattenskyddsområdets avstånd från täkten, att uppstå. Inte heller i övrigt bedöms verksamheten medföra några negativa konsekvenser för grundvattenkvaliteten. Skulle spill av oljor eller annat ske i täktområdet kommer pumpgropen, vilken är försedd med oljeavskiljande funktion, verka uppsamlade. Även eventuellt spill som sker utanför täktområdet kommer på grund av gradienten dras in i täkten och där samlas upp i pumpgropen. Några konsekvenser i form av utsläpp av förorenat vatten bedöms därför inte uppstå.

Åtgärder så som utökad luftning, överstrilning och oljesanering kan bli aktuella om de kontroller av vattenkvaliteten som Jehander kommer att låta utföra indikerar på förhöjda värden av kväve- och oljehalter. Dammens funktion avseende

sedimentation kommer att utvärderas löpande och vid behov kommer den befintliga dammen att utökas, alternativt anläggs ytterligare en damm.

För en närmare beskrivning av påverkan på vattenmiljö och grundvatten, se avsnitt 6.1 i MKB.

G.2 Naturmiljö

Jehander har låtit utföra en naturvärdesinventering, se Bilaga B.5.

Det planerade verksamhetsområdet består framför allt av hyggen och produktionsskog. Det finns även en del sumpskog av naturvärdesklass 3, men dessa sumpskogar är vare sig skyddade eller utpekade i Skogsstyrelsens sumpskogsinventering. I övrigt finns inga kända sumpskogar inom det område som kan påverkas av grundvattensänkningen. Cirka 400 meter sydost om den framtida brytområdesgränsen finns en kalkbarrskog med ett flertal rödlistade arter.

Med anledning av verksamheten kommer i princip hela verksamhetsområdet att avbanas, vilket innebär att naturvärdena inom detta område kommer att försvinna. Ett visst bestånd av blåsippa och revlumner, vilka är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845), kommer att försvinna. Arterna är dock vanligt förekommande i området och tåkten bedöms inte påverka arternas bevarandestatus vare sig nationellt, regionalt eller lokalt.

Grundvattenavsänkningen som beskrivs i avsnitt 6.1.2 i MKB bedöms inte ha någon negativ inverkan på naturmiljön kring brytområdet eller inom det beräknade influensområdet. Någon negativ påverkan till följd av grundvattenavsänkningen kommer därmed inte uppstå.

Åtgärder för att främja biologisk mångfald kommer vidtas redan under driftskedet, exempelvis genom att spara sälgar och viden i kanterna, bevarande av befintlig växtlighet och sående av nektarväxter vid behov m.m. Vid efterbehandlingen kommer ytterligare åtgärder vidtas för att öka områdets biologiska mångfald.

Den samlade bedömningen är att verksamheten inte kommer att innebära några betydande förluster av naturmiljöer, ekosystemtjänster eller arter i ett större landskapsperspektiv. Tvärtom finns möjligheter att öka områdets biologiska mångfald genom sådana de skyddsåtgärder som beskrivs ovan.

För en närmare beskrivning av påverkan på naturmiljö, se avsnitt 6.2 i MKB.

G.3 Buller

Jehander har låtit utföra en utredning av verksamhetsbuller, se Bilaga B.3.

Resultaten av bullerutredningen visar att samtliga bostäder inom det undersökta området får ljudnivåer från tåktens verksamhet som ligger under gällande riktvärden för industribuller för dag-, kvälls- och nattperioderna för både helger och vardagar.³ Beräkningarna utgår från nuvarande maskinpark och gäller under förutsättning att vissa maskiner har begränsningar i drift under natt eller kväll och natt. Inga ytterligare åtgärder krävs för att innehålla riktvärdena.

Fagerdals vägförening, väghållare av sträckningen längs Fagerdalsvägen, och Jehander utreder i samråd möjliga åtgärder längs Fagerdalsvägen för att förbättra bullersituationen för de boende men även säkerheten på vägarna

För en närmare beskrivning av påverkan i form av buller, se avsnitt 6.3 i MKB.

G.4 Luftmiljö

Utsläpp till luft från verksamheten kommer ske i form av damning och utsläpp från arbetsmaskiner och fordon. Utsläpp genereras även av de transporter som går till och från anläggningen.

Dambekämpning av maskiner och upplag sker inom tåkten med hjälp av bevattning. Utsläppen från fordon bedöms vara marginella i sammanhanget. Tåktens fordonsförare genomgår utbildning i bränslesparande körsätt. Maskinparken utnyttjar dieselolja av miljöklass 1 och underhålls och förbättras kontinuerligt. Jehander har övergått till så kallad HVO-diesel (framställd av biologiskt restavfall) i några anläggningar och har för avsikt att även göra så vid tåkten i Strömsberg.

Som framgår av avsnitt D.5 kommer ökningen av andelen tung trafik på väg 740 respektive E4:an som en konsekvens av verksamheten vara ytterst marginell.

³ Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, rapport 6538, april 2015.

Sammantaget bedöms konsekvenser i form av damning och annat utsläpp till luft från verksamheten bli små. De begränsade utsläpp som den planerade verksamheten medför bedöms inte heller påverka några miljökvalitetsnormer för utomhusluft, se avsnitt 7.1.2 i MKB.

För en närmare beskrivning av påverkan på luftmiljön, se avsnitt 6.4 i MKB.

G.5 Konsekvenser av sprängning

Jehander har låtit utföra en riskanalys för täktverksamheten för att identifiera problemområden vid sprängning, se Bilaga B.6.

Konsekvenser av sprängning har beräknats avseende vibrationer och luftstöt vågor. Verksamheten bedöms innehålla alla relevanta riktvärden, både vad gäller bostadsbebyggelse och övriga byggnader och anläggningar som observerats inom det bedömda riskområdet.⁴ De beräknade nivåerna ligger vidare under nuvarande villkor för verksamheten (4 mm/s för vibrationer respektive 100 Pa mätt som frifältsvärde för luftstöt vågor).

För att begränsa risker från verksamheten vidtar Jehander en rad skyddsåtgärder kopplade till sprängning och säkerhet i övrigt. Bland annat föregås all sprängning av tydligt hörbara varningssignaler. Sprängning sker enligt en upprättad sprängplan och tidpunkt för sprängning meddelas i god tid till närboende. Fagerdalsvägen stängs av i samband med sprängning. Risker för stenkast kan minimeras genom att laddningar reduceras vid avvikande borrhål samt att täktplanen anpassas gentemot geologin och önskad utslagsriktning. Vidare markeras brytfronten på ett tydligt sätt för att förhindra att människor och djur når fram till kanten.

För en närmare beskrivning av konsekvenser och risker kopplade till sprängning, se avsnitt 6.5 i MKB.

G.6 Rekreation och friluftsliv

Det ansökta verksamhetsområdet och dess omgivningar har inget utpekad skydd gällande friluftsliv och rekreation. Det finns inga anlagda stigar eller friluftsstråk i

⁴ Riktvärde för luftstöt vågor enligt SS 02 52 10, riktvärde för vibrationer enligt SS 460 48 66.

det område som tas i anspråk och inga indikationer i övrigt på att området används för friluftssändamål. Konsekvenserna för friluftsliv och rekreation bedöms sammantaget bli mycket små.

För en närmare beskrivning av påverkan på rekreation och friluftsliv, se avsnitt 6.7 i MKB.

H. Efterbehandling

Inom HeidelbergCement-koncernen, i vilken Jehander ingår, läggs stor vikt på biologisk mångfald, både under drift och i samband med efterbehandling av täktområden. Studier visar att rätt skötta täkter ökar den biologiska mångfalden, eftersom det öppna landskapet erbjuder både växt- och djurarter nya möjligheter genom nya habitat och minskad konkurrens. Koncernen har därför tagit fram ett dokument, *Promotion of Biodiversity at the Mineral Extraction Sites of HeidelbergCement*, i vilket sammanställts förslag till åtgärder och rutiner för hur biologisk mångfald kan främjas, såväl under drift som vid efterbehandling. Detta kommer i allt väsentligt att följas.

Enligt den preliminära efterbehandlingsplanen är avsikten att efter att täkten avslutats skapa en täktsjö. Detta sker genom att utpumpningen av vatten upphör och den naturliga grundvattenytan återställer sig. För att gynna groddjur och möjliggöra för djur och människor och ta sig i och upp ur vattnet utformas sjön så att minst en av stränderna blir svagt sluttande. I den mån det är möjligt lämnas branter med klippphyllor och skrevor. Målbilden är ett varierat landskap fullt av värdefulla övergångsmiljöer mellan torrt och vått samt exponerat och skyddat, med gott om öppna sandytor, grusslänter, klippväggar och rikligt med blommande växter för bin och andra insekter.

De exakta detaljerna kring efterbehandlingsens utformning bör tas fram tillsammans med tillsynsmyndigheten i god tid innan tillståndstiden närmar sig sitt slut, utifrån hur förhållandena ser ut då och utifrån eventuella nya rön om biologisk mångfald.

Tre olika förslag på utformning har tagits fram och dessa presenteras i efterbehandlingsplanen, se Bilaga A.2. För en närmare beskrivning av preliminär efterbehandlingsplan hänvisas till denna samt till avsnitt 3.12 i MKB.

I. Villkorsdiskussion

I.1 Buller

Villkorsförslaget avseende buller motsvarar de nivåer som anges i Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller. Enligt Jehanders uppfattning är det av rättssäkerhetsskäl att föredra att det anges i bullervillkoret för vilken period ekvivalentvärden ska beräknas. Det är lämpligt att dessa ska beräknas för de tider då verksamheten pågår.

Mot bakgrund av att det saknas boende på ett närmare avstånd än 1,5 kilometer, och att genomförda utredningar visar på att det föreslagna bullervillkoret kommer att kunna innehållas vid närmaste bostad, anser Jehander att det saknas skäl att villkorsvis föreskriva att mätningar ska ske med viss regelbundenhet. Uppföljning av ljudnivå föreslås istället framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges.

I och med konstruktionen av det föreslagna villkoret kommer det att fungera begränsande för arbetstider för verksamheten, eftersom möjligheten att bedriva olika typer av arbeten indirekt styrs av bullervillkoret. Av denna anledning har Jehander inte föreslagit något villkor om arbetstider.

I.2 Vattenverksamhet

Det vatten som Jehander leder bort från täkten består både av avrinnande vatten från nederbörd samt inläckande grundvatten (gemensamt benämnt som länshållningsvatten). Mängden vatten härrörande från nederbörd kommer att variera, både under och mellan olika år, medan variationen i grundvattenkomponenten kan förväntas vara mindre och inte lika snabb. Detta gör det svårt och osäkert att mäta storleken på grundvattenbortledningen. För att ett villkor som reglerar bortledningen av grundvatten ska vara kontrollerbart krävs att det är möjligt att följa upp. Därför anser Jehander att det inte är lämpligt att föreskriva ett maximalt flöde av utgående vatten som villkor, och inte heller ange det i tillståndsmeningen. Ett mer uppföljbart villkor är att ange en nivå till vilken grundvattnet maximalt får avsänkas, så som föreslagits.

Utgångspunkten vid täktverksamhet är att grundvattenavsänkning sker ner till täktbottnens nivå, vilken i förevarande fall kommer att vara som lägst + 25 meter

över havet. Villkoret beaktar dock även nivån för de pumpgropar som anläggs i täktbotten och den extra påverkan dessa kan ha på grundvattennivån, varför grundvattennivån föreslås få sänkas till maximalt + 23,50 meter över havet. En sådan villkorskonstruktion får enligt Jehander anses sedvanlig.

I.3 Vibrationer och luftstöt vågor

Jehander föreslår att markvibrationer som huvudregel inte får överskrida 4 mm/s vid närmaste bostad uttryckt som högsta svängningshastighet i vertikalled, vilket är praxis och med marginal underskrider de skaderiktvärden som följer av Svensk Standard SS 460 48 66:2011 "Vibrationer och stöt – Riktvärden för spränginducerade vibrationer i byggnader". Det finns inget krav i nuvarande tillstånd eller kontrollprogram att mätning ska ske med viss regelbundenhet. Jehander har dock mätt vibrationer och luftstöt vågor vid ett par tillfällen. Resultaten har inte föranlett tillsynsmyndigheten att föreskriva någon regelbunden mätning och Jehander föreslår att denna ordning förblir.

Mot bakgrund av att det saknas boende på ett närmare avstånd än 1,5 kilometer, och att genomförda utredningar visar på att de föreslagna villkoren för vibrationer och luftstöt vågor kommer att kunna innehållas vid närmaste bostad, anser Jehander att det saknas skäl att villkorsvis föreskriva att mätningar ska ske med viss regelbundenhet. Uppföljning av ljudnivå föreslås istället framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges.

I.4 Säkerhet för efterbehandling

Föreslagen säkerhet enligt 9 kap. 6 e § och 16 kap. 3 § miljöbalken har beräknats med utgångspunkt i Miljösamverkan Sveriges rapport Efterbehandling av täkter (2006), se Bilaga C. Baserat på beräkningen föreslår Jehander en säkerhet om 2 100 000 kronor.

Vad gäller säkerhet enligt 22 kap. 28 § miljöbalken (säkerhet för verkställighetsförordnande) hänvisas till avsnitt N nedan.

J. Förslag till villkor

J.1 Slutliga villkor

Jehander föreslår följande villkor för den sökta verksamheten.

Verksamhetens bedrivande

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor, ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Jehander angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt uppgivit eller åtagit sig i målet.
2. Gränsen för verksamhetsområdet ska vara tydligt utmärkt i terrängen under hela verksamhetstiden. På avsnitt med uppenbara olycksrisker ska varningsskyltar sättas upp, alternativt kan andra åtgärder vidtas som fysiskt förhindrar eller försvårar inträde på området.
3. Brytning av berg, som inte görs i efterbehandlingssyfte, får endast ske inom den markerade gränsen för brytningsområdet i exploateringsplan, ritning M103 i Bilaga A.1, och inte på lägre nivå än + 25 meter. Övrig verksamhet i samband med täktverksamheten får inte ske utanför gränsen för verksamhetsområdet.

Buller

4. Buller från verksamheten ska begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer utomhus vid bostadshus än:
 - 50 dB(A) vardagar måndag – fredag kl. 06.00-18.00,
 - 45 dB(A) vardagar måndag – fredag kl. 18.00-22.00 samt lördag, söndag och helgdag kl. 06.00-18.00,
 - 40 dB(A) övrig tid.

Den momentana ljudnivån nattetid (kl. 22.00-06.00) får inte överstiga 55 dB(A) vid bostadshus annat än vid enstaka tillfällen. I de fall verksamheten innehåller ofta återkommande impulser eller ljud med tydligt hörbara tonkomponenter ska begränsningsvärdena ovan sänkas med 5 dB(A), dock som lägst till 40 dB(A).

Uppföljning av ljudnivå ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten pågår.

Vibrationer och luftstöt vågor

5. Vid sprängning får markvibrationer inte överskrida 4 mm/s (uttryckt som högsta svängningshastighet i vertikalled) vid närmaste bostadsbyggnad eller annan byggnad där människor mera varaktigt uppehåller sig, t.ex. skola eller vårdinrättning,

Luftstöt vågor till följd av sprängning får vid bostadshus inte överstiga 150 Pa mätt som frifältsvärde.

Uppföljning av vibrationer och luftstöt vågor ska framgå av kontrollprogram där mätmetoder, mätpunkter, mätfrekvens och utvärderingsmetoder ska anges.

Kemikalier och farligt avfall

6. Kemiska produkter och farligt avfall ska hanteras och förvaras på sådant sätt att spill eller läckage inte kan nå avlopp och så att föroreningar av mark, ytvatten eller grundvatten inte kan ske. Dieselolja kan alternativt förvaras i dubbelmantlade säkerhetstankar, s.k. ADR-tankar.
7. Spillberedskap ska finnas lättillgängligt vid förvaringsplats för drivmedel och övriga kemiska produkter samt i arbetsfordon och maskiner som används inom verksamhetsområdet.

Vatten

8. Inom brytningsområdet får grundvattennivån maximalt sänkas till nivå + 23,50 m.
9. Allt uppsamlat vatten ska genomgå sedimentering innan det släpps ut i recipient.

Efterbehandling och kontrollprogram

10. Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och i huvudsak följa den till ansökan bilagda preliminära efterbehandlingsplanen, Bilaga A.2, såvida inte tillsynsmyndigheten beslutar annat. Efterbehandlingen ska vara genomförd senast två år efter tillståndstidens utgång.

11. För fullgörandet av efterbehandlingen av täkten ska Jehander ställa en ekonomisk säkerhet om 2 100 000 kronor. Säkerheten ska ställas innan tillståndet tas i anspråk och godkännas av mark- och miljödomstolen. Säkerheten ska förvaras av länsstyrelsen.
12. Jehander ska upprätta förslag till kontrollprogram, vilket ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

J.2 Delegation

- D.1 Jehander föreslår att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåter åt tillsynsmyndigheten att meddela kompletterande villkor om efterbehandlingsåtgärder (villkor 10).

K. Tillåtlighet

K.1 Tillåtlighet enligt 2 kap. miljöbalken

K.1.1 Kunskapskravet

Jehander bedriver täktverksamhet över stora delar av landet och är en sedan länge väl etablerad aktör på marknaden. Jehander har också mångåriga erfarenheter från den nuvarande verksamheten vid Strömsberg. Vidare har Jehander via HeidelbergCement-koncernen, som är den största bergmaterialproducenten i världen, tillgång till expertfunktioner inom olika områden. Mot bakgrund härav och med hänsyn till de utredningar och handlingar som Jehander ombesörjt och inhämtat, anser Jehander att det är uppenbart att bolaget besitter den kunskap och kompetens som behövs för den sökta verksamheten och att kunskapskravet därmed innehålls.

K.1.2 Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik

Genom de åtgärder och arbetsmetoder som redovisas i denna ansökan med tillhörande bilagor anser Jehander att erforderliga försiktighetsmått och skyddsåtgärder kommer att vidtas för att förebygga, hindra eller motverka att den sökta verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Försiktighetsprincipen har iakttagits i samtliga beräkningar och bedömningar som gjorts inom ramen för denna ansökan – de är alla konservativa – och iakttas löpande

vid beslut som gäller verksamhetens miljöpåverkan. Jehander använder sig av bästa möjliga teknik vid de uppgraderingar som sker i verksamheten, exempelvis vid uppdateringar av maskinparken och dylikt.

Jehander bedömer mot bakgrund av ovanstående att försiktighetsprincipen och principen om bästa möjliga teknik innehålls.

K.1.3 Produktvalsprincipen

Arbetsmaskiner kommer att drivas med konventionella drivmedel. Jehander har för avsikt att inom en relativt nära framtid gå över till HVO-diesel, vilken är framställd av biologiskt restavfall. Hantering av drivmedel och oljor för arbetsmaskiner kommer att ske enligt givna regler och på ett sätt som minimerar risken för spill. Det kommer att finnas rutiner för att hantera eventuellt spill av kemikalier till vattenområdet.

K.1.4 Hushållnings- och kretsloppsprinciperna

Området för den ansökta verksamheten är redan påverkat av befintlig verksamhet. Platsen har stora logistiska fördelar och med vidtagande av föreslagna skyddsåtgärder kan verksamheten bedrivas utan allvarliga konflikter med andra intressen. Det får därför anses utgöra god resurshushållning att så långt som möjligt utnyttja de resurser som finns i området.

Genom en långsiktig verksamhet i det aktuella området skapas förutsättningar för att optimalt kunna tillgodogöra sig råvaran för framställande av bergmaterialprodukter. Verksamheten inkluderar även återvinning av material, såväl från den egna verksamheten som av externa massor, vilket innebär en god resurshushållning. Bergmaterialet och återvinningsprodukterna från verksamheten har ett stort användningsområde och det är visat att det finns ett stort behov för dessa i närområdet (se avsnitt F). Materialet är dessutom i sin helhet återvinningsbart. Mot bakgrund av det anförda bedömer Jehander att det står klart att den ansökta verksamheten bidrar till god resurshushållning.

K.1.5 Platsvalet

Täktverksamhet har bedrivits på platsen under lång tid vilket innebär att omgivningen anpassat sig efter denna. Som framgår av avsnitt F finns det ett stort

och utökat behov av ballast de kommande åren, varför det finns mycket starka skäl till att de bergtäkter som redan är etablerade och lämpliga får fortsätta verksamheten så länge det finns lämpligt material kvar. I Tierp kommuns översiktsplan uttrycks att täktverksamheten ska lokaliseras till ett fåtal större täkter för att störningarna och ingreppen i miljön ska bli så få som möjligt. En utökning av befintlig täkt, i stället för en etablering av ytterligare en mindre täkt, ligger i linje med detta.

Lokaliseringen av den ansökta täkten innebär vidare en liten störning på omgivningen samt närhet till centralorten Tierp, vilken planerar att utvecklas mycket bebyggelsemässigt framgent.

Alternativa lokaliseringar och utformningar har utretts, se avsnitt E.2 respektive E.3. Sammantaget framgår att det inte varit möjligt att hitta en lämpligare lokalisering än den ansökta. Det har inte heller ansetts finnas ett mer lämpligt utformningsalternativ.

Sammantaget bedömer Jehander den valda platsen som mycket lämplig.

K.1.6 Rimlighetsavvägning

Jehanders skyddsåtgärder och förslag till villkor utgör resultatet av en rimlighetsavvägning enligt miljöbalken.

K.2 **Tillåtlighet enligt 3 och 4 kap. miljöbalken**

Det föreligger inget hinder mot den ansökta verksamheten med hänsyn till 3 och 4 kap. miljöbalken.

K.3 **Tillåtlighet enligt 5 kap. miljöbalken**

Den ansökta verksamheten bidrar inte till att någon miljökvalitetsnorm överskrids, se avsnitt 7.1 i MKB.

K.4 **Tillåtlighet enligt 7 kap. miljöbalken**

Det finns inga skyddade områden i närheten av verksamhetsområdet som kan påverkas av den ansökta verksamheten. Verksamheten är således tillåtlig i förhållande till 7 kap. miljöbalken.

K.5 **Tillåtlighet enligt 8 kap. miljöbalken**

Den ansökta verksamheten bedöms inte stå i konflikt med artskyddsbestämmelserna.

K.6 Tillåtlighet enligt 9 kap. 6 e § och 16 kap. 3 § miljöbalken

Jehander har redovisat ett förslag till ekonomisk säkerhet, se avsnitt I.4 ovan.

K.7 Tillåtlighet enligt 11 kap. miljöbalken

Den ansökta vattenverksamheten är en förutsättning för att kunna bedriva den sökta täktverksamheten. Vattenverksamheten har inget självständigt ändamål i sig utan är en direkt följd av den ansökta täktverksamheten, vilken tillgodoser samhällets behov av bergmaterialprodukter.

Kostnaderna för den ansökta vattenverksamheten bedöms uppgå till cirka 700 000 kronor. Genomförd hydrogeologisk utredning visar att det inte förutses uppkomma några konsekvenser för brunnar, ytvatten eller växtlighet som en följd av grundvattenhydrauliska effekter. Avsänkningen av grundvatten bedöms inte skada några allmänna eller enskilda intressen.

Mot bakgrund av ovanstående får det anses uppenbart att den ansökta vattenverksamhetens fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Den är därför tillåtlig enligt 11 kap. 6 § miljöbalken.

K.8 Sammanfattning

Mot bakgrund av ovan anser Jehander att den sökta verksamheten är förenlig med miljöbalkens syfte och uppfyller de krav som kan ställas enligt miljöbalkens tillåtlighetsregler. Tillstånd till den sökta verksamheten ska därför meddelas.

L. Särskilt om vattenverksamheten**L.1 Vattenverksamhetens omfattning**

Ansökan omfattar bortledning av allt dag- och grundvatten som läcker in i tåkten. Inläckande mängd grundvatten beräknas vid fullt utbruten täkt och vid stationära förhållanden att uppgå till cirka 1,5 – 3,5 liter per sekund. Den direkta nederbörden till tåkten bedöms uppgå till cirka 3 liter per sekund. Detta ger ett totalt länshållningsbehov uppgående till ett medeltal om cirka 6,5 liter per sekund eller 390 liter per minut, vilket motsvarar cirka 562 m³ per dygn eller cirka 205 000 m³

per år. Eftersom det är fråga om ett långtidsmedelvärde kan mängden variera mellan åren och som anføres ovan under avsnitt I.2 är det därför olämpligt att begränsa bortledningen till en viss angiven mängd.

För att möjliggöra nödvändig bortledning kommer en eller flera pumpgropar eller dammar med oljeavskiljande funktion att anläggas i botten på täkten. Vattnet leds eller pumpas från pumpgroparna till den slutliga pumpgropen, den redan befintliga huvudpumpgropen, varifrån vattnet sedan pumpas upp från täktbotten till sedimentationsdammen inom verksamhetsområdet. Vattnet luftas vid inflöde till sedimentationsdammen vilken är försedd med oljeavskiljande funktion. Därefter sker utsläpp till recipient.

Anläggandet av pumpgropar kan komma att ske även under slutskedet av den sökta tillståndstiden och eftersom det inte går att spränga en plan och horisontell yta skapas oavsiktliga lågpunkter i täktbotten allt eftersom brytområdet utökas. Som framgår av avsnitt A.3 kan det enligt Jehander ifrågasättas om bland annat anläggandet av nya mindre pumpgropar som ansluts till en slutlig huvudpumpgrop med anledning av utökat brytområde är arbete hänförligt till vattenverksamhet så som avses i 22 kap. 25 § andra stycket miljöbalken.

L.2 Rådighet

Den ansökta vattenverksamheten kommer att bedrivas på fastigheten Dorkaby 1:7. Jehander har träffat avtal med berörd fastighetsägare varigenom denna bland annat upplåtit vattenrättslig rådighet till Jehander för bortledning av grundvatten. Jehander har därmed sådan erforderlig vattenrättslig rådighet som avses i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

L.3 Bedömning av sakägarkretsen

Jehander har gjort bedömningen att det inte finns några som påverkas av vattenverksamheten på ett sådant sätt att de ska anses omfattas av sakägarkretsen. Vid bedömningen har Jehander sett till förekomsten av:

- Ägare till fastigheter med byggnader, eller ägare till ledningar eller andra anläggningar, med känslig eller okänd grundläggning, typiskt sett grundläggning på lera,

- Innehavare av grävda vattenbrunnar inom influensområdet för avsänkning av grundvattenytans läge i jord, samt
- Innehavare av bergborrade vattenbrunnar och bergvärmebrunnar inom influensområdet för trycksänkning i berg.

Inom området finns det inte några mäktiga lerlager och det kan därför inte uppstå trycksänkningar i grundvattenmagasin som skulle kunna ge upphov till sättningar och leda till påverkan på fastigheter inom området. Det har inte identifierats några fastigheter eller anläggningar med känslig eller okänd grundläggning. Inte heller finns det några brunnar som kan påverkas av vattenverksamheten.

Sammanfattningsvis framgår av ansökan med tillhörande bilagor att den sökta verksamheten, med de skyddsåtgärder Jehander föreslår, inte kommer att påverka någon fastighet eller andra grundvattenberoende objekt enligt ovan.

L.4 Oförutsedd skada

Någon skada till följd av den sökta vattenverksamheten kan inte förutses. Jehander föreslår att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedda skador av vattenverksamheten bestäms till minimitiden fem år räknat från arbetstidens utgång.

L.5 Prövningsavgift

Kostnaderna för utförandet av den ansökta vattenverksamheten beräknas sammanlagt uppgå till 700 000 kr kronor. Grundavgiften enligt 3 kap. 4 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken uppgår därmed till 10 000 kronor.

Som framgår av avsnitt L.1 beräknas bortledningen av vatten från täkten, vid fullt utbruten täkt, som högst uppgå till cirka 390 liter per minut, vilket innebär att den årliga vattenbortledningen som högst bedöms uppgå till cirka 205 000 m³ per år. Detta är ett långtidsmedelvärde för den situation då täkten är fullt utbruten enligt ansökan, dvs. i tillståndstidens slutskede. Eftersom det är fråga om ett långtidsmedelvärde kan inläckaget variera mellan åren. Jehander bedömer att prövningsavgiften därför bör beräknas med utgångspunkt i detta värde med viss marginal, varför beräkningen härvid utgår från en bortledning om 210 000 m³ vatten

per år. Detta resulterar i att tilläggsavgiften enligt 3 kap. 5 § ovan nämnda förordning uppgår till 21 000 kronor.

Prövningsavgiften bör därmed bestämmas till 31 000 kronor.

M. Kontroll

För den sökta verksamheten kommer ett kontrollprogram att upprättas och tillställas tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att tillståndet tagits i anspråk. I kontrollprogrammet ska anges hur meddelade villkor ska följas upp och uppfyllelsebedömas.

För närmare information om kontrollprogrammet, se avsnitt 8 i MKB.

N. Verkställighetsförordnande

Av praxis från Högsta domstolen följer att det åligger verksamhetsutövaren att visa vilka konkreta skäl som talar för ett verkställighetsförordnande och vilka beaktansvärda nackdelar det kan innebära om ett sådant inte meddelas.⁵

Verksamhetsutövarens intresse måste med viss marginal väga tyngre än de intressen som talar för att tillståndet får tas i anspråk först när det vunnit laga kraft. Härvid ska särskild hänsyn tas till om irreversibla skador på miljön kan uppstå om tillståndet tas i anspråk omedelbart samt om målet rymmer någon rättsfråga som det kan vara av vikt för ledningen av rättstillämpningen att få belyst i högre instans.

Det föreligger inte något starkt allmänt eller enskilt motstående intresse mot den ansökta verksamhetens tillåtlighet. Området är sedan tidigare påverkat av befintlig verksamhet och det föreligger ingen risk för skada på några höga naturvärden. Med föreslagna skyddsåtgärder uppstår endast mycket begränsade skador på enskilda och allmänna intressen. Denna påverkan kommer i princip inte hinna uppstå innan en lagakraftvunnen dom rimligen kan förväntas föreligga.

Jehander har vidare inte kunnat identifiera någon särskild rättsfråga i målet som det kan vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att få belyst i högre instans.

Föreslagna villkor för verksamheten är sedvanliga och platsvalet torde vara

⁵ Se NJA 2012 s. 623.

okontroversiellt eftersom området sedan lång tid är påverkat av täktverksamhet och att platsen har stora logistiska fördelar.

Utifrån de rekvisit som Högsta domstolen uppställt finns det som framgår av det ovanstående inget hinder mot att verkställighetsförordnande beviljas. Det ska även framhållas att Jehanders befintliga tillstånd löper ut den 31 december 2018. Vid händelse av överklagan måste verksamheten kunna fortgå till dess att ett eventuellt avslagsbeslut vunnit laga kraft. Det faktum att tillståndet omedelbart tas i anspråk medför inte någon risk för irreparabla skador.

Vad gäller säkerhet enligt 22 kap. 28 § miljöbalken, dvs. säkerhet för ersättning som kan komma att utgå som en följd av vattenverksamheten, kan Jehander konstatera att den vattenverksamhet som kan påverka annan fastighet är grundvattenbortledningen. Under den tid som hinner löpa innan en lagakraftvunnen dom rimligen får bedömas föreligga hinner någon större avsänkning inte att ske. Jehander föreslår att säkerheten bestäms till ett skäligt belopp om 50 000 kronor.

O. Övrigt

O.1 Aktförvarare

Som aktförvarare föreslås lämplig person på Tierps kommuns kansli.

O.2 Kungörelse

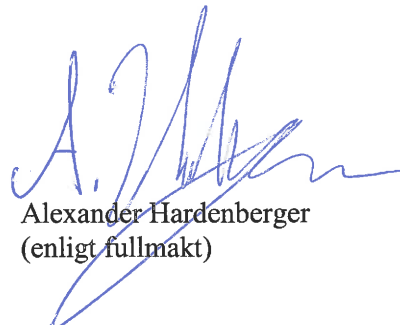
Ansökan kungörs lämpligen i Arbetarbladet, Uppsala Nya Tidning och Lokaltidningen Norra Uppland.

Malmö den 22 december 2017

SAND & GRUS AB JEHANDER, genom

Philip Herrström
(enligt fullmakt)

Alexander Hardenberger
(enligt fullmakt)

Bilagor

A. Teknisk beskrivning

A.1 Ritningsunderlag

A.2 Preliminär efterbehandlingsplan

B. Miljökonsekvensbeskrivning

B.1 Ritningsunderlag.

B.2 Samrådsredogörelse.

B.3 Utredning av verksamhetsbuller

B.4 PM Hydrogeologi

B.5 Naturvärdesinventering och förslag till åtgärder

B.6 Riskanalys för täkt av berg, riskbedömning samt förslag till kontrollåtgärder
gällande sprängning

C. Beräkning av säkerhet

D. Handlingsprogram enligt Sevesolagen